

belső erkölcsi ítélet. A büntetésnek tehát olyannak kell lennie, amely megerősíti a gyermeket abban, hogy most rosszat tett, helytelenül viselkedett, de megerősíti a gyermeket abban is, hogy őt „bűne” ellenére is szeretik. A büntetés „eszköze” ebben az esetben csaknem lényegtelen, hisz ki van zárva belőle az erőszak, vagyis a gyűlöletből fakadó ellenséges kényszer, megtorlás és bántás. Megjegyzendő, hogy a jutalmazás nem „örömnújtás”, a büntetés pedig nem „bántás”, hanem a jutalmazás és a büntetés is olyan önszabályozást kialakító tényező, amely megerősíti a gyermekben a jót, és alkalmassá teszi az önálló, erkölcsileg helyes magatartásra.

11. Hogyan büntessünk?

A pedagógia a megerősítés (jutalmazás és büntetés) érzelmi, értelmi, akarati szintjeit különbözteti meg. Az érzelmi büntetés tekintetében biztosan helytelen az ún. „szeretetmegvonás” bármely formája, hiszen a szeretet olyan természetes kapcsolat a szülő és gyermek között, hogy azzal „játszani”, azt feltételként szabni, megszakítani nem szabad. Az értelemre ható szankció az érvelés. Kétségtelen veszélye ennek a túlzottan verbálissá váló nevelés. Nagyon vigyázni kell tehát, hogy a gyermek ne halljon banális, számára teljesen nyilvánvaló „szövegeket”, hanem csak fontos, meggyőző érveket. Közismertek az „erőt bizonyító eljárások” (szidás, fenyegetés, leltítások, „atyai pofon” stb.). Nem helyesíthető az olyan fajta erő (erőszakot) demonstráló büntetés, amely a gyermeket alapvető érdekeiben fenyegeti és tovább rontja a gyermek pszichikus egyensúlyát.

Mi szükséges tehát a hatékony megerősítéshez? A hatékony megerősítésben az érzelmi, szellemi és akarati elemeknek együtt kell szerepelniük. A rossz büntetése és a rosszal ellentétes jónak a jutalmazása is együtt kell, hogy szerepeljen. A büntető szülőnek vagy pedagógusnak a büntetett gyermekkel egyébként jó érzelmi kapcsolatban kell lennie, sőt a helyes viselkedés mintájaként kell a gyermek előtt állnia. Fontos, hogy előzőleg a figyelmeztetés világosan megérvelt, a tennivaló pedig követhető legyen. Fontos az is, hogy közösen elfogadott morális kódexük megsértéséről legyen szó. A büntetés pedig a normasértésnek megfelelő intenzitású és alkalmas időben adott büntetés legyen. Csak ez a fajta büntetés alakíthatja ki a gyermekben a helyes magatartást és az ő későbbi saját kontrollját.

Összefoglalva tehát tudatosítsuk, hogy a gyermeknek nem rossz a fegyelem, mert a szabadság és a fegyelem nem állnak szemben egymással. Rossz a kényszer és rossz az engedékenység. A nevelési típusok közül a határozott nevelés a helyes. Helytelen viszont az ellentmondást nem tűrő és a mindent megengedő nevelési irány is. Valós tekintély nélkül nincs nevelés. A nevelésben szükséges az autonómia és a kontroll is. Az a gyermek lehet autonóm, amelyik kontrollált. A nevelésben pozitív szerepe van a félelem, szégyen és büntudat normális formáinak, mert ezek belső kontrollálók. Nevelés ott van, ahol követelményt támasztanak. A normák, szabályok, szokások a biztonságos tájékozódás eszközei lehetnek az életben. A megtorló büntetés (erőszak) rossz, a pedagógiai büntetés mint negatív megerősítés elengedhetetlen. A „szeretetmegvonással” való büntetés helytelen, az érveléssel nevelés elengedhetetlen, az „erőt bizonyító” eljárások közül az erőszakot jelentő büntetés megengedhetetlen. És még egy utolsó megjegyzés: A szelídség nem gyengeség, hanem erő, amely épít és nem rombol. Ne féljünk hát a szelíd, de határozott neveléstől!

FARAGÓ FERENC TANYAI SZILÁNKOK

Hamis az a dal, amely az isten fölötti, és a természet fölötti uralomra szert tevő ember nagyságát énekl meg.

Új fogalom: tudomógia.

Az ember előbb tanult meg imádkozni, mint káromkodni. Az előzőt már elfelejtette, az utóbbit ma is buzgón gyakorolja.

Mondj nemet a kor általános követelményeire!

Az igazság nem azonos a sikerrel, mint ahogy a hazugság sem azonos a sikertelenséggel.

Oktatáspolitikai: Élethosszig *tanulni* és egy pillanatig sem *gondolkodni*.

A legnehezebb saját tökéletlenségeinket elviselni. Míg mások tökéletlenségei saját sikereink forrásai.

Buddhológia: A halál legyőzése a születés legyőzése nélkül értelmetlenség.

Ha mélyre nézel, a *mélység* néz rád vissza, ha magasra, akkor a *magasság*.

Homo sapiens: diadalmasan *nagy* és szánni valóan *kicsiny* egyszerre.

Gyakran a bizonyosság *hamis* és a bizonytalanság *igaz*.

Néha a legnyilvánvalóbb dolgok a legsejtelmesebbek.

Egy nemzet lelkülete és politikája között időnként mérhetetlen szakadék tátong.

Isten mindhatósága abban nyilvánul meg, hogy egyszerre tud lenni a legnagyobb és a legkisebb.

Talán jobb semmit sem hinni, mint mindent elhinni.

Valójában a pokol Isten nélküli tér-idő, a menny pedig tér-idő nélküli Isten.

Sehol a világon még tanítással úgy vissza nem éltek, mint a jézusival.

Episztemológia: Minden *megismerés* egyben *félreismerés*.

A *semmi* vágyik valami lenni, de a *valami* nem vágyik semmi lenni.

Az *Istenhez* három *jó* út vezet: a vallás, a tudomány és a művészet. A *Sátánhoz* három *rossz* út vezet: a vallás, a tudomány és a művészet.

A „Te”-ben csak az ismerhető fel, ami az „Én”-ben is megvan.

A vallások minden próbálkozása ellenére Isten alapvetően nem távoli idegen az ember számára.

Még a legvégén is előlről lehet kezdeni...